

“România Durabilă” (SIPOCA 613)

**“Determinanți economici și socio-demografici ai evaluării
fenomenului sărăciei în România. Ce spun datele obiective și
subiective”**

RD07 (iunie – iulie 2020)

Livrabil

luna septembrie 2020

ACTIVITATEA A9

Elaborarea a minim 50 de barometre de opinie periodice realizate prin sondarea percepției publice și dezvoltarea unor module pentru analize mixte – combinații de indicatori hard și indicatori noi

SUBACTIVITATEA A9.2. Elaborarea periodică a unei lucrări narative de prezentare și informare bazată pe materialele de tip flash – news.

Elaborat de: Costin Ciobanu, Expert analiză indicatori subiectivi de tip economic

Data: 30/09/2020

Locul de desfășurare: București

Denumire proiect: “România durabilă” - Dezvoltarea cadrului strategic și instituțional pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030”

Cod proiect: SIPOCA 613

1. Introducere

Convergența dintre datele obiective și cele subiective reprezintă un aspect esențial de luat în seamă atunci când se fundamentează politici de dezvoltare. Mai exact, în măsura în care există diferențe semnificative între realitatea reflectată de datele statistice obiective (bineînțeles, erorile de măsurare trebuie avute în vedere și în acest caz) și percepția populației (sau a unor segmente relevante de populație), atunci decizii fundamentate doar pe considerente obiective pot deveni foarte greu de dus la îndeplinire, tocmai pentru că pot exista mobilizări și coalizări contrare la nivel societal. Devine deci important ca, în legătură cu teme esențiale de politici publice și de dezvoltare, să investigăm convergența dintre date economice statistice (așa cum apar ele, de exemplu, în raportările Institutului Național de Statistică) și evaluările furnizate de opinia publică prin intermediul sondajelor de opinie. Acesta este scopul prezentei analize.

Tema asupra căreia mă voi concentra în analiză ține de fenomenul sărăciei în România. Importanța subiectului pentru țara noastră este foarte greu de negat. În Strategia Europa 2020, Uniunea Europeană și-a propus reducerea cu 20 milioane a celor care, în UE27, sunt în risc de sărăcie sau de excludere socială.¹ Mai mult, în Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, în acord și cu angajamentele internaționale la care România este parte, obiectivul nr. 1 se referă exact la tema sărăciei.² În plus, România are în vigoare o Strategie Națională privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei 2015 – 2020.³ Relevanța temei pentru zona de politici publice justifică o analiză mai atentă asupra felului în care realitatea statistică este sau nu aliniată cu percepția românilor față de fenomenul sărăciei.

Analiza conține trei părți distincte. În prima parte, pe baza datelor publice furnizate de INS și Eurostat, dar și a sondajului de opinie realizat în cadrul proiectului “România Durabilă” în perioada 19 iunie – 29 iulie 2020 (RD07), voi analiza convergența între felul în care sărăcia este descrisă de datele obiective și modul în care subiectul este perceput de către populația adultă a României. În partea a doua a analizei, luând ca reper datele economice obiective, voi căuta să arăt ce factori explică percepțiile eronate ale populației despre sărăcia din România/UE. În final,

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators/europe-2020-strategy/headline-indicators-scoreboard> (Accesat: 30/09/2020).

² <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2018/12/Strategia-na%C8%9Bional%C4%83-pentru-dezvoltarea-durabil%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf> (Accesat: 30/09/2020).

³ http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/StrategyVol1RO_web.pdf (Accesat: 30/09/2020).

voi analiza asocierea dintre aceste percepții eronate și, pe de-o parte, evaluarea unor subiecte de politică publică și, pe de altă parte, evaluări personale generale legate de teme cu impact social și economic major. Pașii doi și trei ai analizei vor utiliza preponderent rezultatele sondajului de opinie introdus mai sus.

2. Convergență sau divergență? Cum arată fenomenul sărăciei în România și cum îl văd de fapt românii

Ca preambul, trebuie spus că definirea sărăciei este o temă complexă, care este departe de a genera consens. De exemplu, INS identifică pragul sărăciei relative (indicator SAR101A) ca reprezentând “venitul bănesc disponibil pe adult-echivalent în raport cu care o persoană (cu un venit inferior pragului) poate fi considerată săracă. Nivelul pragului se determină la fracțiunea de 60% din valoarea punctului median al distribuției persoanelor dintr-un eșantion, după venitul bănesc disponibil pe adult-echivalent.” Figura 1 arată evoluția pragului sărăciei relative pentru România pentru fiecare an din perioada 2007 – 2018. Ce observăm este că, în ultimii 11 ani, acest prag aproape s-a triplat, o consecință a creșterii costului vieții în România.

Figura 1: Pragul sărăciei relative (INS, indicator SAR101A)

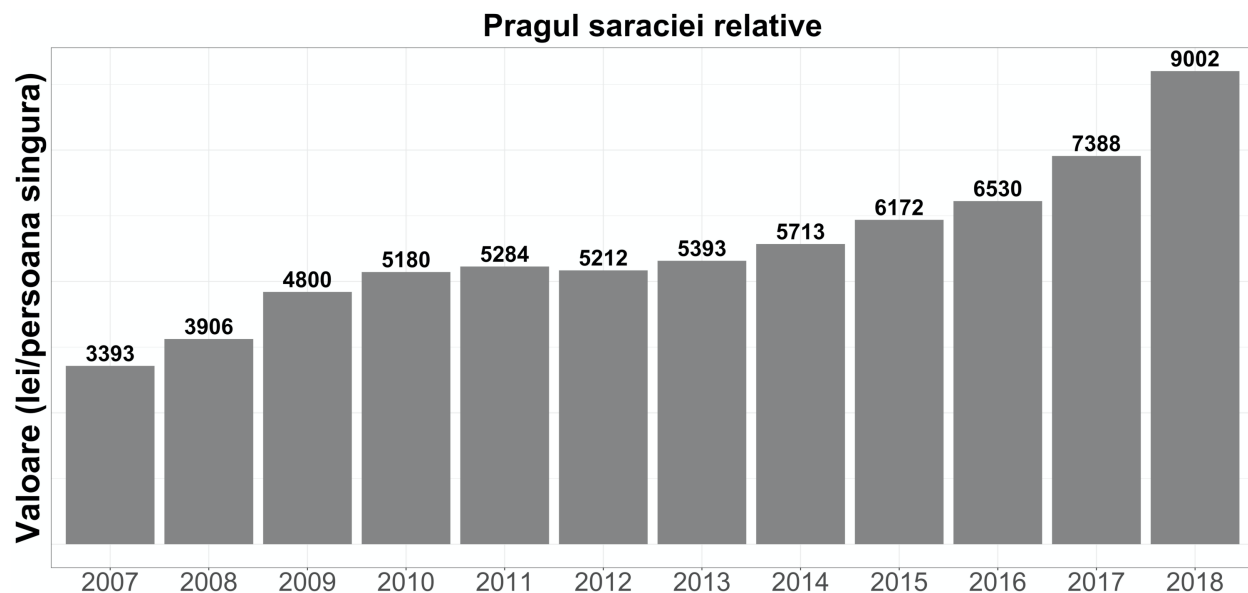
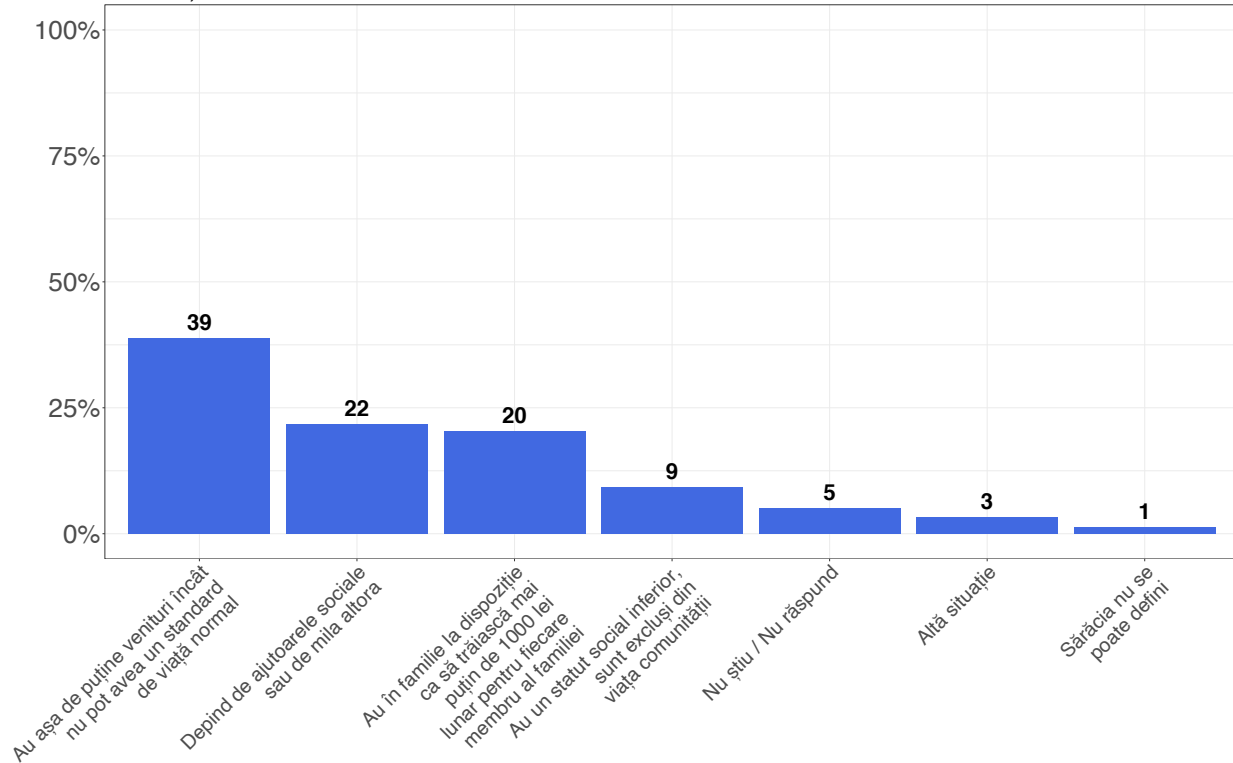

Figura 2: Definirea sărăciei (sondaj de opinie RD07)

Există multe feluri în care se poate defini sărăcia. Dupa parerea dvs., care din următoarele afirmații se potrivește cel mai bine definiției de oameni săraci?

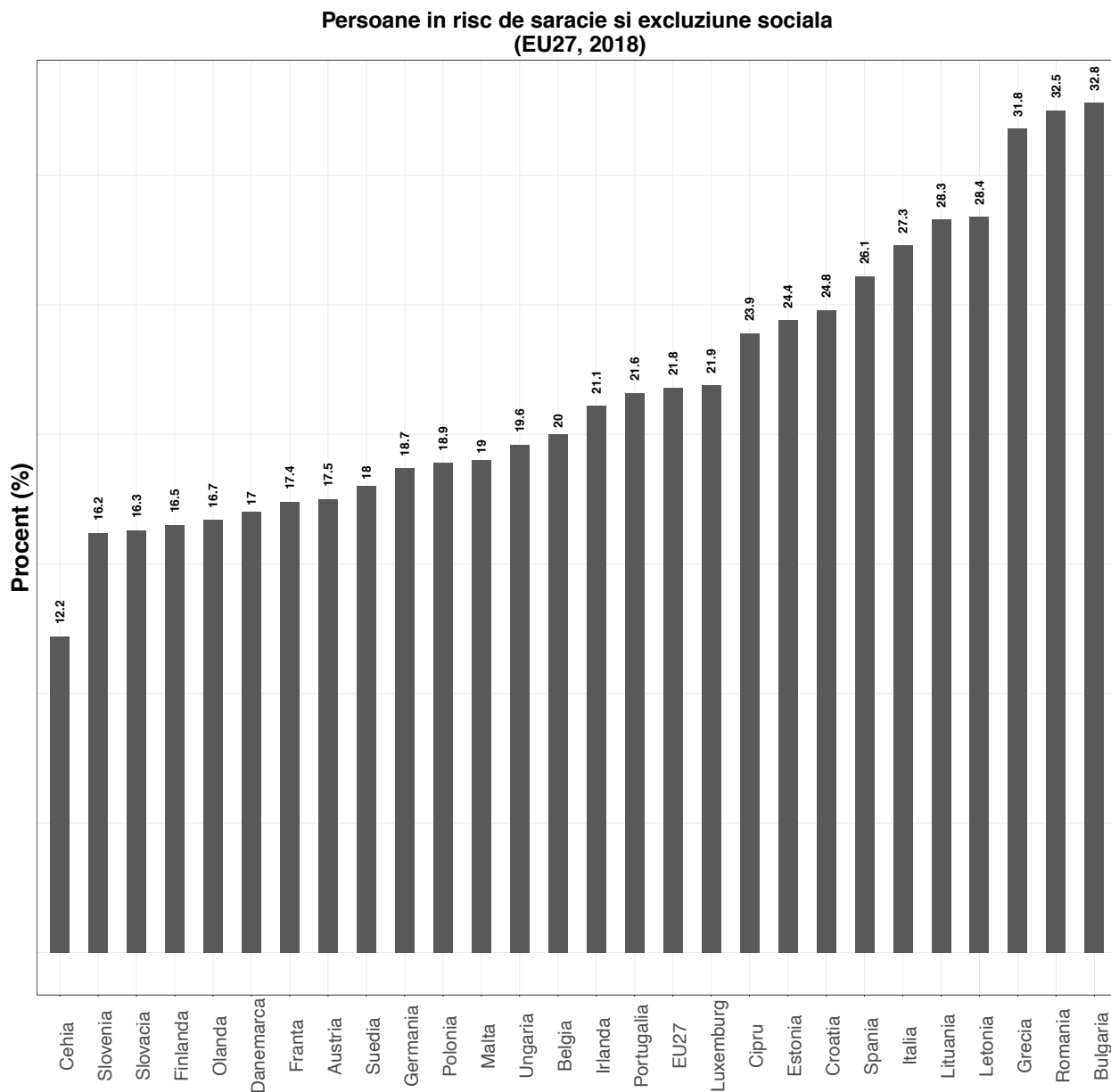

Ar fi însă incomplet să considerăm sărăcia doar din punct de vedere financiar, pentru că am rata multidimensionalitatea conceptului. Această temă este explorată în sondajul de opinie realizat în cadrul proiectului “România Durabilă”.⁴ Așa cum se poate vedea în Figura 2, sărăcia este considerată preponderent un fenomen economic: 39% definesc oamenii săraci drept aceia care nu au suficiente venituri pentru a-și permite un standard de viață normal; 22% îi văd pe cei săraci ca depinzând de ajutoare sociale sau mila altora, în timp ce 20% identifică această categorie ca având, ca familie, mai puțin de 1000 lei pe lună pentru fiecare membru. Totuși, 9% văd sărăcia ca o formă excluziune socială – pentru unul din zece români, cei săraci au un statut social inferior,

⁴ Sondaj de opinie reprezentativ pentru populația adultă neinstituționalizată a României, realizat pe un eșantion de 1,008 persoane, în perioada 19 iunie – 29 iulie 2020. Eșantion stratificat bistadial cu selecție probabilistică a persoanelor. Datele au fost culese prin interviuri telefonice (CATI). Eroarea maximă de eșantionare, la un nivel de 95%, este de $\pm 3,2\%$. S-a realizat ponderarea proporțională iterativă (Raking/Rim) a datelor pentru corectarea probabilităților inegale de selecție și pentru ajustarea ratelor neuniforme de non-răspuns. Criteriile de ponderare: sex, vârstă, educație, etnie, ocupație, regiune și mărimea localității.

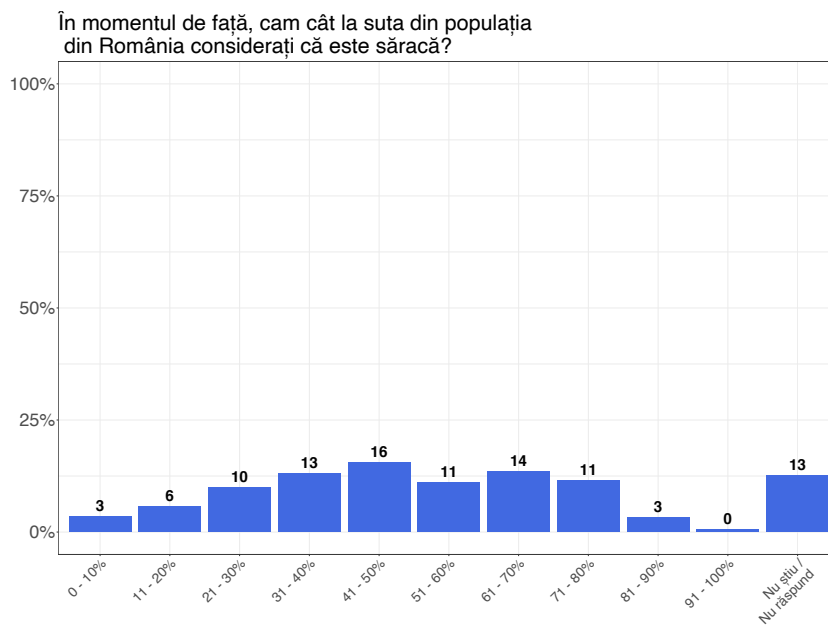
care îi face să fie excluși din viața comunității. Concluzia acestei comparații dintre datele obiective și cele subiective este că, deși aspectul financiar este esențial în definirea sărăciei, el nu acoperă întregul subiect, așa că este esențial să adoptăm, în domeniul politicilor publice, abordări care să se concentreze și pe alte aspecte, precum cel de excludere socială.

Figura 3: Persoane în risc de sărăcie și excludere socială (UE27, 2018, Eurostat)

Prima discuție despre divergență/convergență se va axa pe estimarea numărului de persoane sărace din România. Pentru dimensiunea obiectivă, voi folosi datele Eurostat, mai exact procentajul (din total populație) al persoanelor în risc de sărăcie și excluziune socială. În Figura 3, avem prezentarea acestor date pentru cele 27 țări membre ale UE și pentru anul 2018 (ultimul pentru care avem date complete disponibile). Ceea ce se poate vedea aici este că, în 2018, 32,5% dintre români erau în risc de sărăcie și excluziune socială – aproape o treime din populație. Doar Bulgaria se afla într-o situație mai dificilă (32,8%), în timp ce media UE era de 21,8%. În mod cert, în ciuda progresului realizat în ultimii ani (a se vedea Figura 8), România mai are multe de făcut pentru a scădea numărul celor afectați de sărăcie.

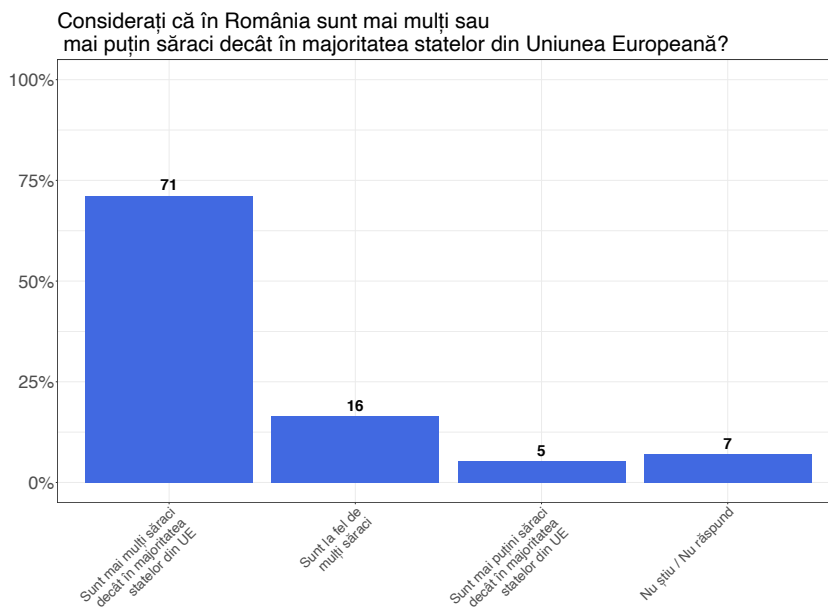
Figura 4: Distribuție răspunsuri populație care trăiește în sărăcie (sondaj de opinie RD07)

O întrebare din sondajul de opinie îi roagă pe respondenți să estimeze cât la sută dintre conaționali lor sunt săraci. Vedem în Figura 4, comparativ cu Figura 3, că doar 13% din români sunt capabili să furnizeze un răspuns în intervalul 30-40%, cel în care se găsește răspunsul corect. 19% dintre români sunt mai optimiști cu privire la nivelul de sărăcie din țară, în timp ce 54% sunt mai pesimiști (13% dintre cei intervievați nu furnizează un răspuns). Constatăm, deci, o diferență consistentă între realitatea obiectivă a datelor statistice și percepția populației, ceea ce, de exemplu, poate duce la mai mult sprijin pentru măsuri guvernamentale în acest domeniu (un

aspect de investigat în viitor). Totuși, această concluzie este temperată de răspunsurile la o altă întrebare din sondaj: 55% dintre români consideră că politicile guvernamentale de sprijinire a celor săraci nu au niciun efect, nici în bine, nici în rău.

Figura 5: Comparație cu majoritatea statelor UE – număr persoane sărace (sondaj de opinie RD07)

Aceeași diferență între datele obiective și subiective se menține în cazul altor întrebări similare. De exemplu, o percepție ușor deformată există și atunci când românii sunt întrebați dacă în România sunt mai mulți sau mai puțini săraci decât în majoritatea statelor din Uniunea Europeană: 71% spun că noi avem mai mulți săraci (ceea ce este susținut de date – Figura 3), în timp ce 16% spun că avem la fel de mulți săraci, iar 5% spun că sunt mai puțini săraci în România decât în majoritatea statelor din UE (vezi Figura 5). Alte întrebări scot în evidență diferențe și mai consistente între realitate și percepție: 73% dintre români consideră că, în ultimii cinci ani, sărăcia a crescut foarte mult sau destul de mult în România (Figura 6). În același timp, 42% dintre români sunt de părere că, în ultimii cinci ani, sărăcia a crescut foarte mult și destul de mult în Uniunea Europeană (Figura 7). Aceste opinii sunt însă contrazise de datele statistice. Așa cum se poate vedea în Figura 8, în România procentajul celor în risc de sărăcie și excluziune socială era de 47% în 2007, anul intrării în UE, și a coborât la 40,3% în 2014, pentru a ajunge la valorile de 32,5% în

2018 și 31,2% în 2019. În UE27, situația este similară: 24,5% în 2007, 24,4% în 2014 și 21,8% în 2018. Chiar dacă scăderea nu este la fel de semnificativă ca în România, numărul celor afectați de sărăcie s-a redus în Uniunea Europeană în ultimii cinci ani.

Figura 6: Evoluția sărăciei în România – ultimii cinci ani (sondaj de opinie RD07)

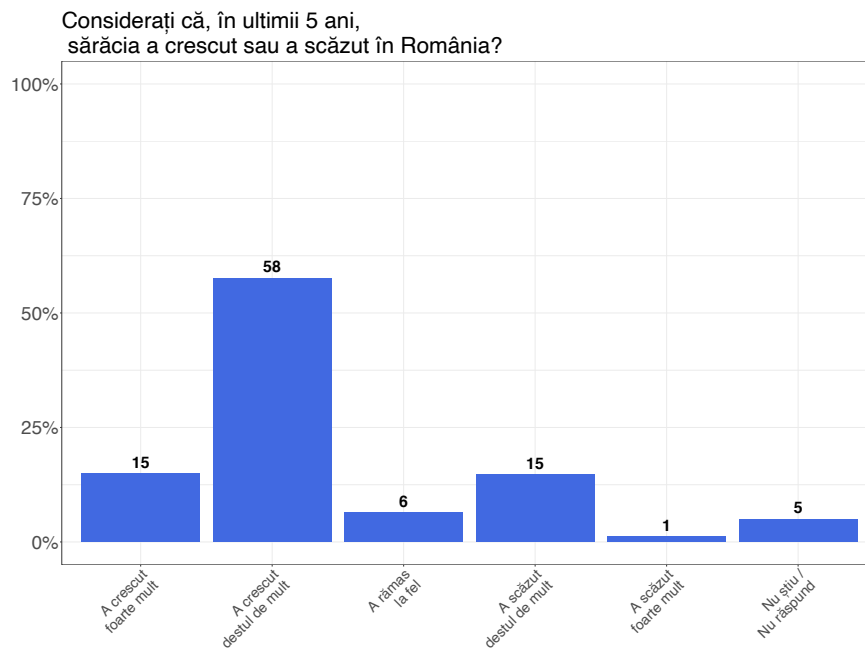

Figura 7: Evoluția sărăciei în UE – ultimii cinci ani (sondaj de opinie RD07)

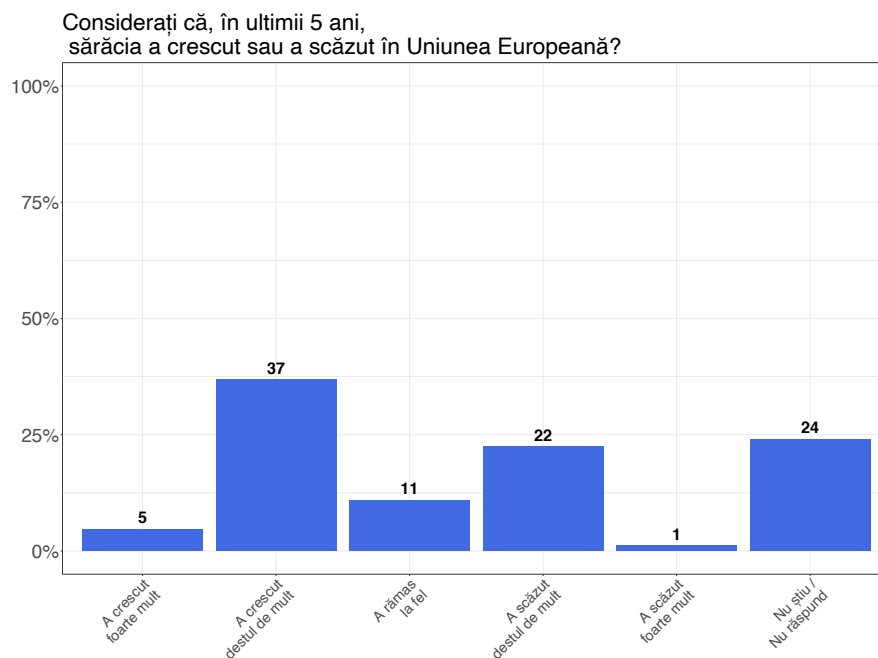
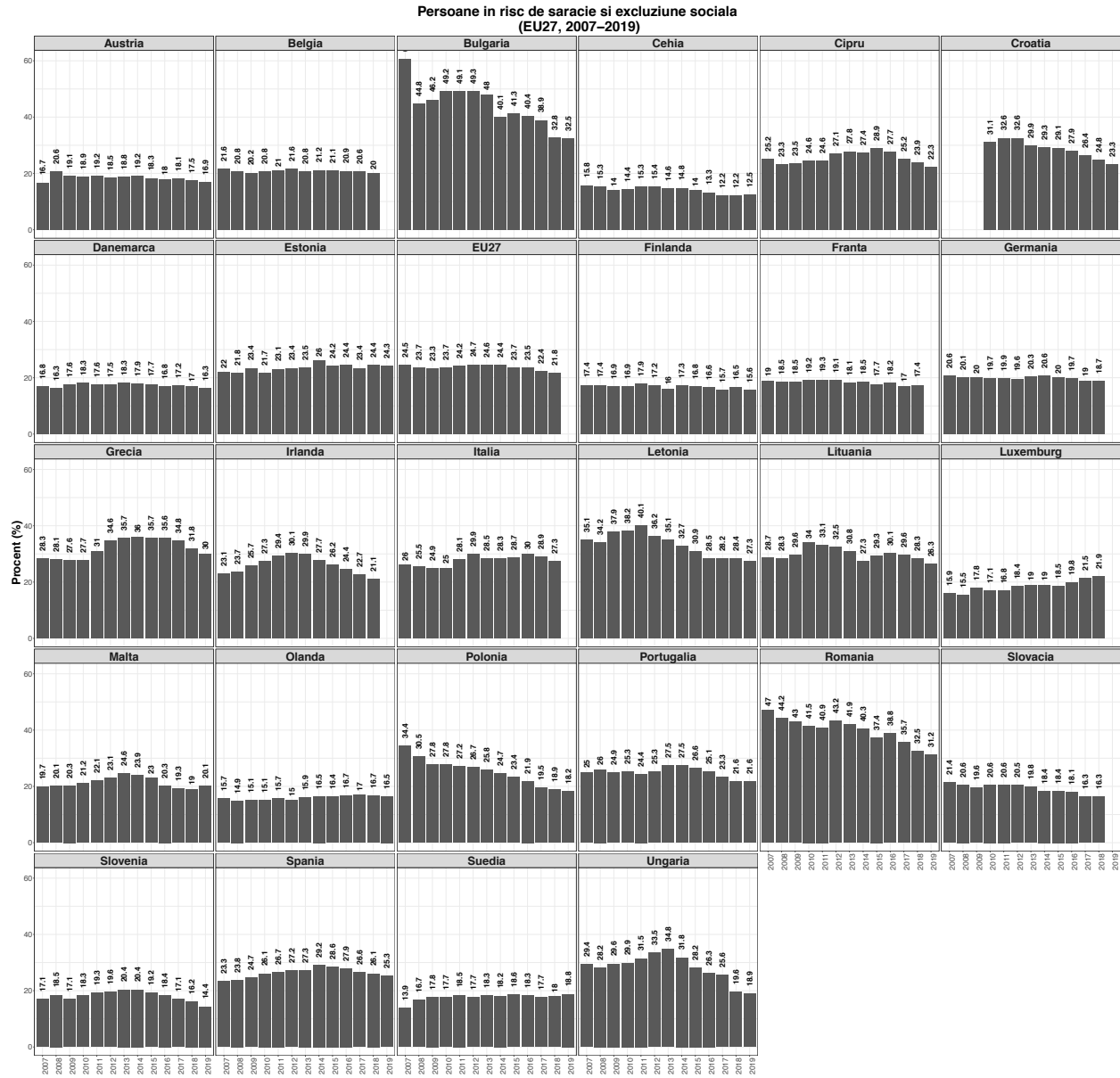

Figura 8: Evoluția persoanelor în risc de sărăcie sau excluziune socială (UE27, 2007-2019, Eurostat)

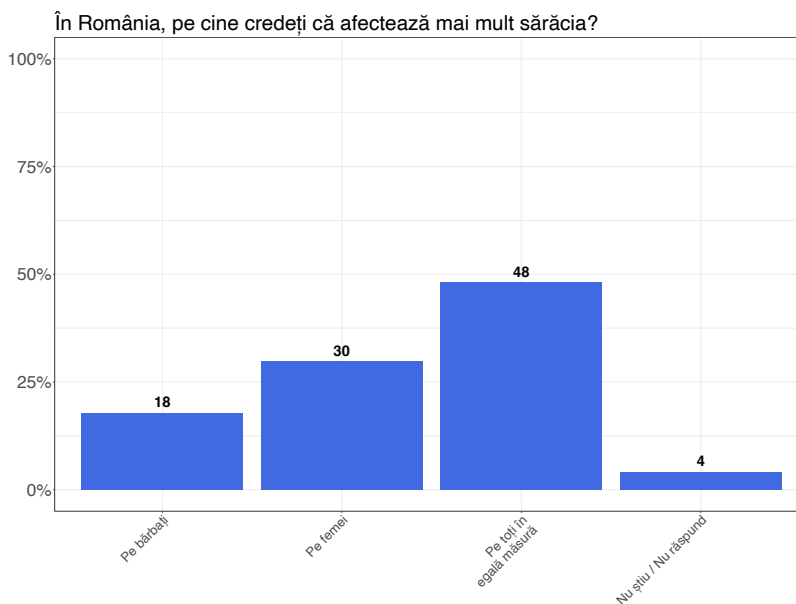

Dincolo de aceste percepții generale, am investigat evoluția și percepția sărăciei în ceea ce privește felul în care se intersectează cu dimensiunea de gen, cu vârsta și regiunea de rezidență. Se mențin oare discrepanțele pe care le-am identificat până acum?

Potrivit sondajului de opinie, 18% dintre subiecți cred că sărăcia, în România, îi afectează mai mult pe bărbați, iar 48% cred că îi afectează în egală măsură pe bărbați și femei (vezi Figura

9). Totuși, dacă ne uităm la rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROPE)⁵ (INS, indicator SAR111A), observăm foarte clar cum, în țara noastră, în fiecare an începând cu 2007, femeile sunt mai predispuse acestui risc (Figura 10). În 2018, 31% dintre bărbați sunt afectați de risc, față de 33,9% dintre femei.

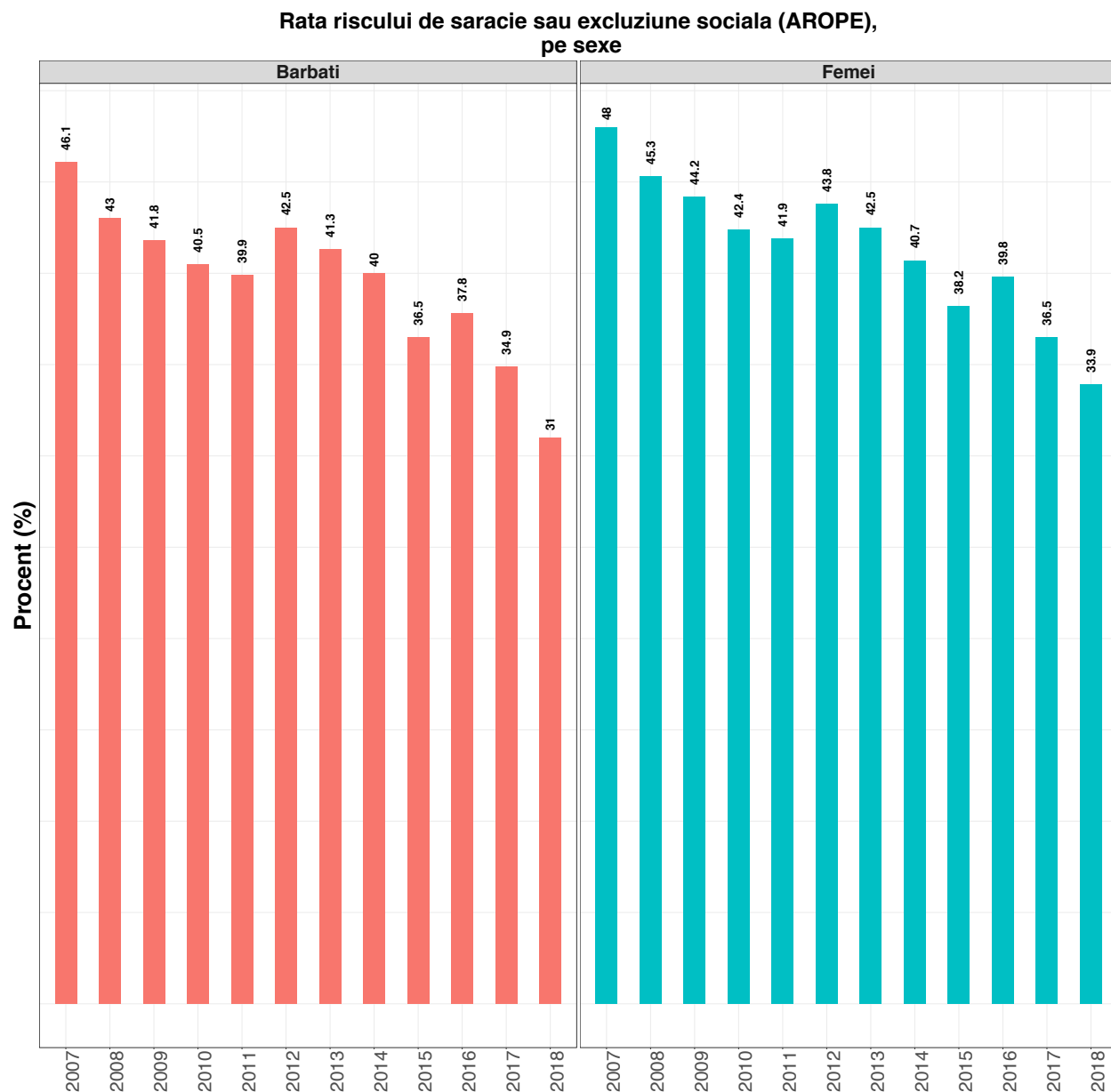
Figura 9: Percepție asupra impactului sărăciei – femei vs. bărbați (sondaj de opinie RD07)

În ceea ce privește vârsta, 26% dintre români cred că sărăcia îi afectează cel mai mult pe cei cu vârsta peste 65 ani, comparativ cu alte categorii de vârstă (vezi Figura 11). Următoare categorie de vârstă considerată cea mai afectată este formată din cei între 55 și 65 ani – 16%. Pe baza datelor INS (indicator SAR111B), observăm că, în ultimii cinci ani, cei între 0-17 ani sunt mai vulnerabili la sărăcie sau excluziune socială, comparativ cu cei între 18-64 ani și cu cei peste 65 ani (Figura 12). Încă o dată iese în evidență contrastul dintre opinia populară și datele statistice furnizate de INS, contrast care, așa cum discutăm mai devreme, poate influența suportul public și decizia decidenților privind alocarea resurselor publice destinate luptei împotriva sărăciei.

⁵ Potrivit INS, AROPE este un indicator compozit adoptat la nivelul Uniunii Europene în cadrul Programului Europa 2020, de promovare a incluziunii sociale și reducere a sărăciei, reprezentând ponderea în total populație a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială. Persoanele care fac obiectul indicatorului AROPE sunt cele aflate în cel puțin una din următoarele situații: au venituri disponibile inferioare pragului de sărăcie; sunt în stare de deprivare materială severă; trăiesc într-o gospodărie cu intensitate foarte redusă a muncii.

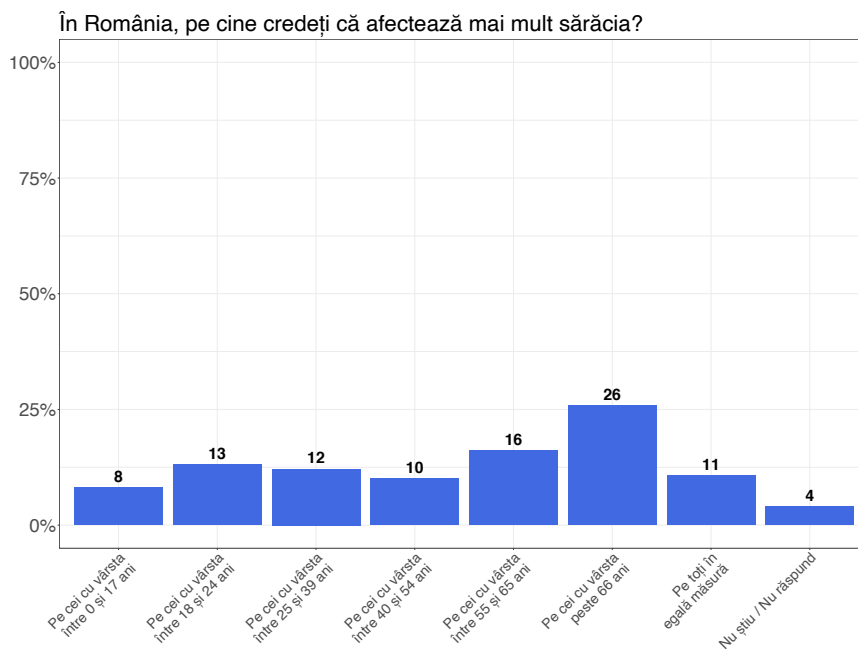
Figura 10: Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROE), pe sexe (INS, indicator SAR111A)

Ca pas final în această secțiune, am analizat dimensiunea regională. Astfel, potrivit sondajului de opinie, 55% dintre români consideră că, în ultimii cinci ani, sărăcia a crescut foarte mult sau destul de mult în regiunea lor (Figura 13). În Figura 14, pe baza datelor INS (indicator SAR111C), putem observa cum această percepție dominantă este din nou greșită. Cu excepția regiunii Sud-Vest Oltenia, riscul de sărăcie și excluziune socială a scăzut în toate regiunile de dezvoltare, dacă este să comparăm 2014 cu 2018. Din păcate, în Oltenia, în această perioadă,

rata sărăciei a crescut de la 40,9% în 2014 la 42,2% în 2018. Aceste analize descriptive arată nu doar diferența dintre percepție și realitate, ci și nevoia de a considera fenomenul sărăciei sub toate aspectele socio-demografice relevante (iar cel regional trebuie să fie printre factorii analizați și incluși în fundamentarea politicilor publice).

Figura 11: Percepție asupra impactului sărăciei – grupe de vârstă (sondaj de opinie RD07)

3. Ce explică lipsa de convergență între datele statistice și percepția publică asupra fenomenului sărăciei?

Concluzia-cheie a secțiunii precedente ține lipsa de aliniere între datele statistice ale INS și Eurostat și percepția publică privind fenomenul sărăciei. Întrebarea firească în acest context este ce explică faptul că mulți cetățeni au informații și percepții eronate despre magnitudinea și impactul diferențiat al sărăciei în societatea românească.

Pentru a explora potențiale explicații, m-am concentrat pe sondajul realizat în cadrul proiectului și am recurs la o analiză statistică. Astfel, ca variabile dependente (de explicat), m-am axat pe următoarele variabile binare: evaluarea greșită a numărului de persoane sărace (România vs. UE); evaluarea greșită a impactului sărăciei în raport cu grupele de vârstă în România; evaluarea greșită a impactului sărăciei în raport cu sexul celor afectați (România); evaluarea greșită a procentului de persoane sărace (România); evaluarea greșită a evoluției sărăciei în

România în ultimii cinci ani; și evaluarea greșită a evoluției sărăciei în UE în ultimii cinci ani. Ca variabile independente, m-am concentrat pe sex, vârstă, educație, etnie, activitate, regiune de rezidență, dacă există membri ai familiei în străinătate, mărimea localității, autoevaluare (dacă o persoană declară că este săracă, are venituri medii sau este bogată), situație la nivel familial, explorată prin două variabile binare (dacă o familie are datorii și facturi neplătite la timp și dacă banii nu ajung familiei respective pentru strictul necesar).

Figura 12: Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROE), pe grupe de vârstă (INS, indicator SAR111B)

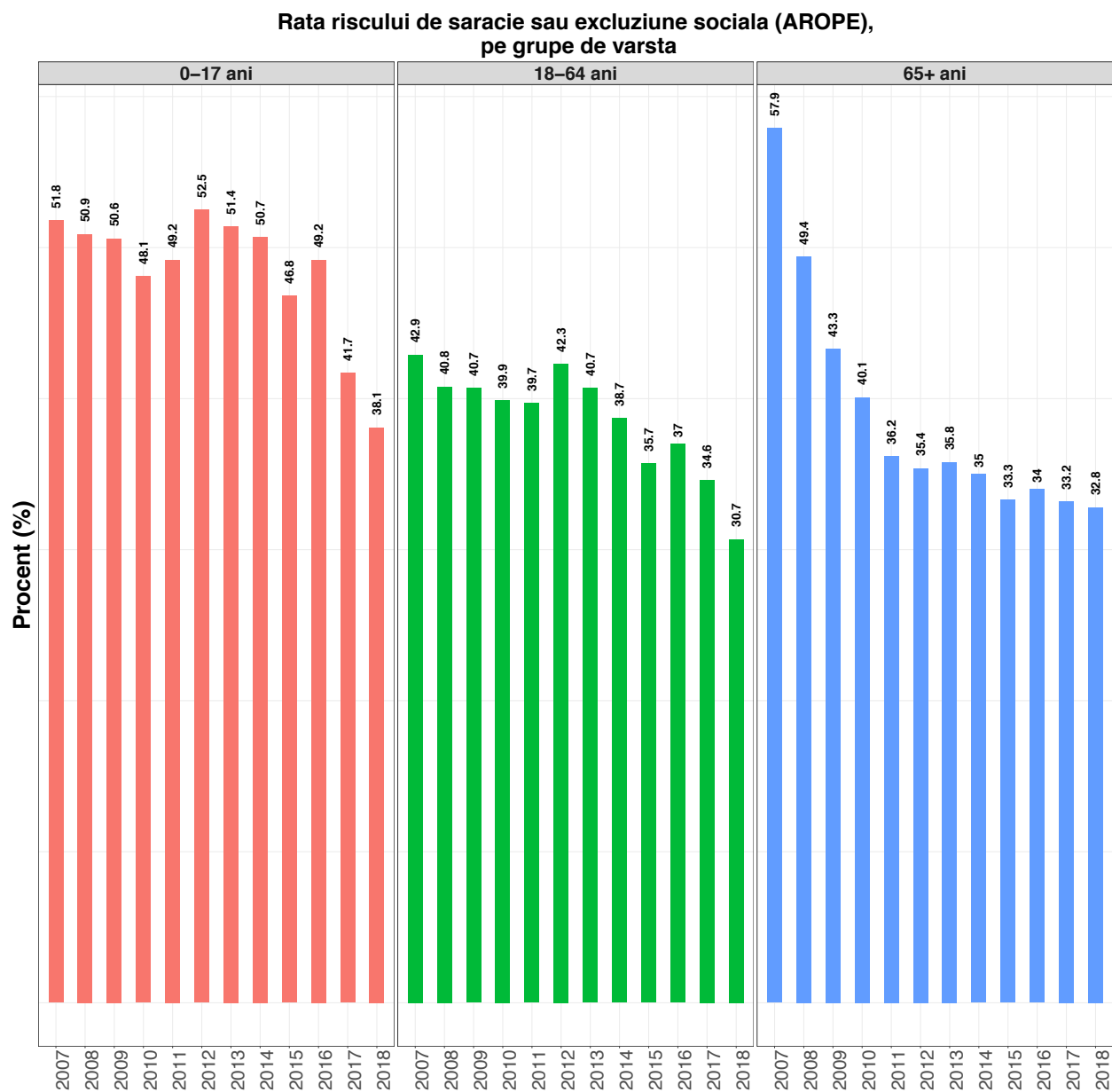
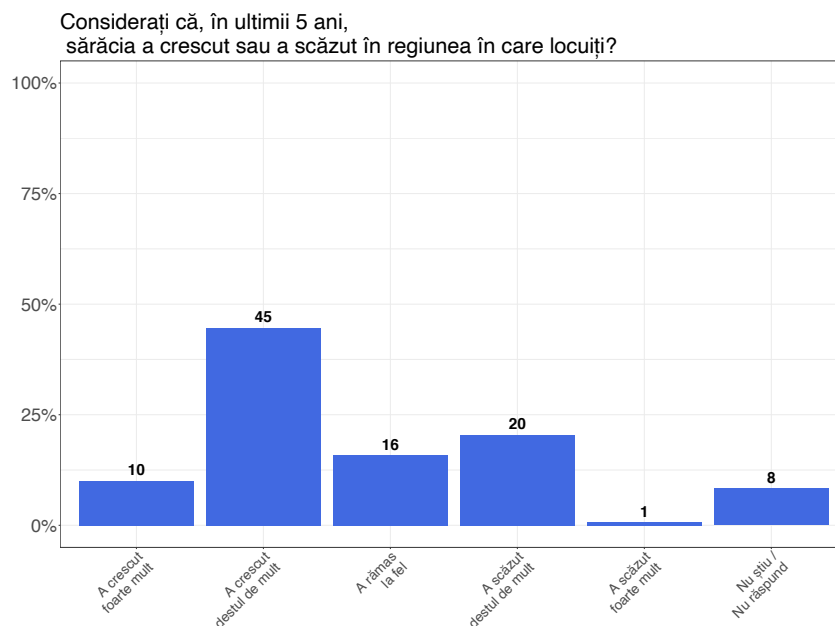

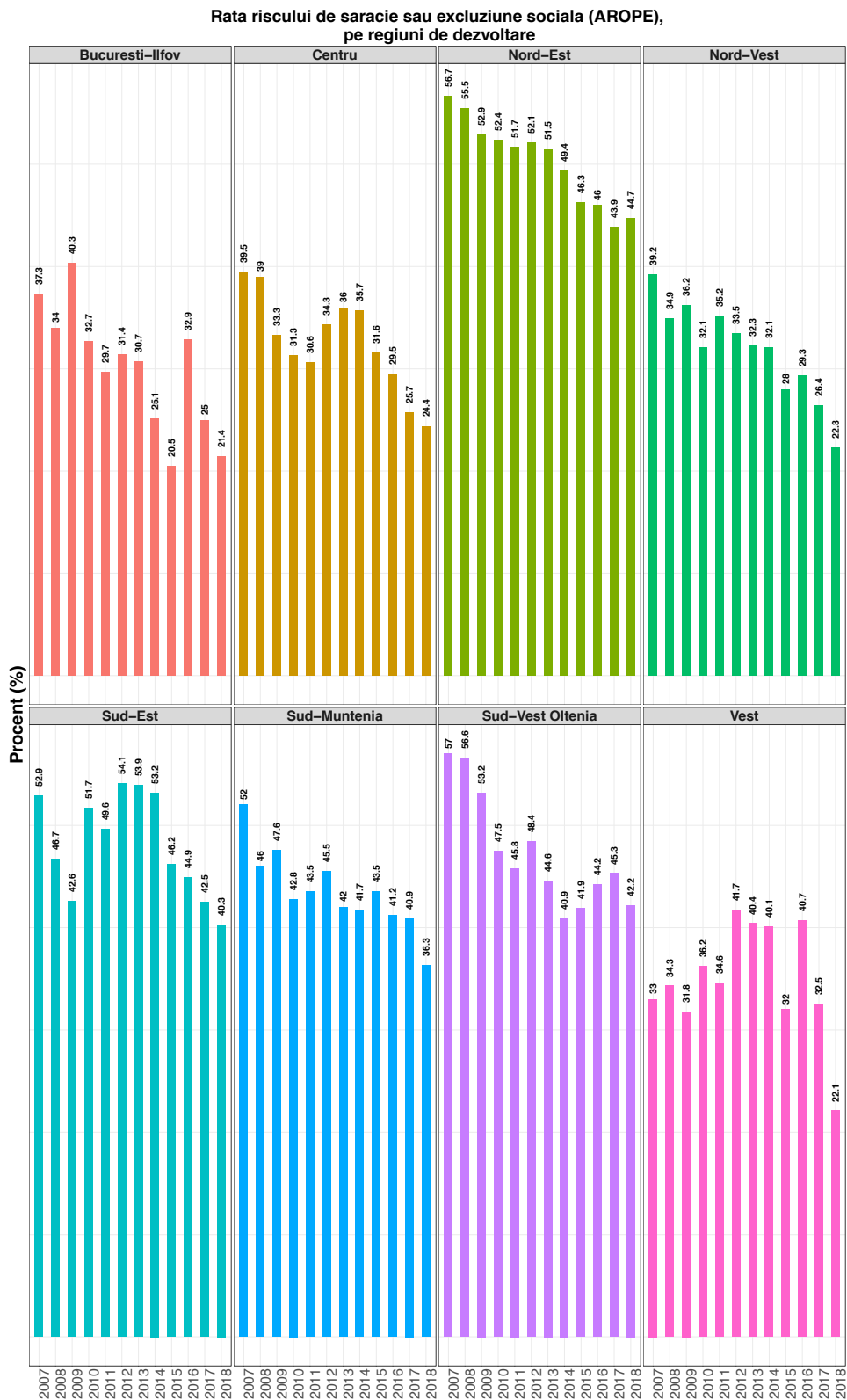
Figura 13: Percepție asupra impactului sărăciei – impact regional (sondaj de opinie RD07)

Rezultatele analizei statistice (regresii OLS) sunt prezentate în Tabelul 1. Trebuie precizat că rezultatele nu pot fi interpretate în sens causal, dar ele pot oferi informații importante despre felul în care diferiți factori socio-demografici afectează percepția greșită asupra fenomenului sărăciei. În ceea ce privește *evaluarea greșită a numărului de persoane sărace (România vs. UE)* (modelul 1), observăm următoarele: comparativ cu cei cu educație medie, cei cu educație superioară sunt cu 9% mai puțin probabil să aibă evaluări greșite; comparativ cu cei din București-Ilfov, cei din regiunea Centru sunt cu 42% mai predispuși să aibă percepții eronate, la fel și cei din Nord-Vest (25%), din Sud (29%) și Sud-Vest (25%); comparativ cu cei din București, cei din alte tipuri de localități sunt mai probabil să aibă evaluări greșite (chiar cu 38%, în cazul urbanului mediu).

În ceea ce privește *evaluarea greșită a impactului sărăciei în raport cu grupele de vârstă în România* (modelul 2), cei în vârstă sunt mai probabil să aibă evaluări greșite; cei cu educație superioară sunt cu 8% mai puțin probabil să dea un răspuns greșit față de cei cu educație medie; cei din Sud-Est sunt cu 14% mai probabil decât cei din București-Ilfov să evalueze greșit situația; cei din urbanul mic și foarte mic sunt cu 15% mai puțin probabil să răspundă greșit, comparativ cu cei din București; cei cu venituri medii sunt cu 24% mai probabil să răspundă greșit față de cei bogați; iar cei cu probleme financiare 7% mai probabil să furnizeze un răspuns eronat.

Figura 14: Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROE), pe regiuni de dezvoltare (INS, indicator SAR111C)

Tabelul 1: Impactul factorilor socio-demografici asupra evaluării greșite a impactului sărăciei în România (sondaj de opinie RD07)

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6
Varsta	-0.00 (0.00)	0.00 (0.00)**	-0.00 (0.00)**	-0.00 (0.00)**	0.00 (0.00)	0.00 (0.00)**
Femeie	0.05 (0.03)	0.02 (0.02)	-0.13 (0.03)**	0.00 (0.02)	0.04 (0.03)	0.11 (0.03)**
Educatie - Primara	-0.02 (0.05)	-0.02 (0.03)	-0.02 (0.05)	0.00 (0.04)	-0.00 (0.04)	0.17 (0.06)**
Educatie - Superioara	-0.09 (0.04)*	-0.08 (0.03)**	-0.05 (0.05)	0.04 (0.03)	-0.07 (0.04)	-0.23 (0.05)**
Etnie - Maghiar	-0.53 (0.14)**	-0.13 (0.08)	-0.08 (0.15)	-0.15 (0.11)	0.05 (0.12)	0.04 (0.22)
Etnie - Roman	-0.39 (0.12)**	-0.09 (0.08)	0.02 (0.13)	-0.14 (0.09)	-0.05 (0.11)	-0.15 (0.21)
Etnie - Rrom	-0.39 (0.14)**	-0.11 (0.09)	0.15 (0.15)	-0.23 (0.11)*	0.00 (0.12)	-0.53 (0.23)*
Activitate - Angajat	0.17 (0.06)**	0.01 (0.04)	-0.02 (0.07)	-0.02 (0.05)	0.14 (0.05)*	0.31 (0.07)**
Activitate - Casnic(a)	0.01 (0.07)	-0.07 (0.04)	-0.21 (0.08)**	-0.07 (0.05)	0.02 (0.06)	0.23 (0.07)**
Activitate - Pensionar	0.06 (0.07)	-0.03 (0.04)	0.08 (0.08)	0.04 (0.06)	0.07 (0.06)	0.20 (0.08)*
Activitate - Somer	-0.01 (0.11)	0.05 (0.07)	0.26 (0.12)*	-0.08 (0.09)	-0.01 (0.10)	0.49 (0.13)**
Activitate - Student	0.10 (0.11)	0.06 (0.07)	-0.29 (0.12)*	-0.11 (0.08)	0.14 (0.09)	0.03 (0.12)
Familie in strainatate (nu)	0.04 (0.03)	0.04 (0.02)	-0.04 (0.04)	0.03 (0.03)	0.01 (0.03)	-0.02 (0.04)
Regiune - Centru	0.42 (0.10)**	0.05 (0.06)	0.06 (0.11)	-0.05 (0.07)	0.24 (0.09)**	0.28 (0.11)**
Regiune - Nord-Est	0.15 (0.10)	0.07 (0.06)	0.10 (0.10)	-0.02 (0.07)	0.24 (0.08)**	0.25 (0.10)*
Regiune - Nord-Vest	0.25 (0.10)*	0.04 (0.06)	0.10 (0.10)	-0.07 (0.07)	0.27 (0.08)**	0.18 (0.10)
Regiune - Sud	0.29 (0.10)**	0.11 (0.06)	0.20 (0.10)*	0.03 (0.07)	0.26 (0.08)**	0.23 (0.10)*
Regiune - Sud-Est	0.11 (0.10)	0.14 (0.06)*	0.20 (0.10)	-0.06 (0.07)	0.28 (0.08)**	0.29 (0.11)**
Regiune - Sud-Vest	0.25 (0.10)*	0.08 (0.06)	0.12 (0.11)	-0.05 (0.07)	0.36 (0.08)**	0.26 (0.10)*
Regiune - Vest	0.10 (0.10)	0.04 (0.06)	0.06 (0.11)	-0.12 (0.08)	0.17 (0.09)*	0.21 (0.11)
Tip localitate - Rural mare	-0.24 (0.11)*	-0.03 (0.06)	0.05 (0.11)	-0.08 (0.08)	-0.12 (0.09)	-0.33 (0.11)**
Tip localitate - Rural mediu	-0.19 (0.10)	0.00 (0.06)	-0.04 (0.11)	-0.02 (0.08)	-0.24 (0.09)**	-0.43 (0.11)**
Tip localitate - Rural mic	-0.23 (0.11)*	0.00 (0.07)	-0.03 (0.12)	-0.04 (0.08)	-0.08 (0.09)	-0.32 (0.12)**
Tip localitate - Urban cvasi comune	-0.13 (0.11)	-0.00 (0.07)	-0.09 (0.12)	-0.05 (0.09)	-0.18 (0.10)	-0.56 (0.12)**
Tip localitate - Urban foarte mare	-0.31 (0.11)**	-0.07 (0.07)	-0.02 (0.12)	-0.03 (0.08)	-0.19 (0.09)*	-0.42 (0.12)**
Tip localitate - Urban mare	-0.30 (0.11)**	-0.01 (0.07)	0.01 (0.11)	-0.03 (0.08)	-0.15 (0.09)	-0.42 (0.11)**
Tip localitate - Urban Mediu	-0.38 (0.11)**	-0.13 (0.07)	-0.02 (0.12)	-0.03 (0.08)	-0.18 (0.10)	-0.40 (0.12)**
Tip localitate - Urban mic si foarte mic	-0.25 (0.11)*	-0.15 (0.07)*	-0.04 (0.12)	-0.00 (0.08)	-0.24 (0.09)**	-0.39 (0.12)**
Autoevaluare - Persoana saraca	-0.19 (0.11)	0.26 (0.07)**	-0.10 (0.12)	0.01 (0.08)	-0.01 (0.09)	-0.24 (0.12)*
Autoevaluare - Persoana cu venituri medii	-0.18 (0.10)	0.24 (0.06)**	-0.07 (0.11)	0.00 (0.08)	-0.06 (0.09)	-0.20 (0.12)
Situatie familie - Datorii/facturi neplatite la timp	0.02 (0.07)	-0.00 (0.04)	-0.05 (0.07)	-0.08 (0.05)	-0.08 (0.06)	0.07 (0.08)
Situatie familie - Banii nu ajung pentru strictul necesar (Intercept)	-0.06 (0.06)	0.07 (0.04)*	-0.00 (0.07)	0.03 (0.05)	0.06 (0.05)	0.06 (0.07)
R ²	0.74 (0.18)**	0.56 (0.11)**	1.02 (0.20)**	0.46 (0.14)**	0.65 (0.16)**	0.74 (0.27)**
Adj. R ²	0.11	0.15	0.10	0.06	0.09	0.18
Num. obs.	0.08	0.12	0.07	0.02	0.06	0.14
RMSE	896	922	918	843	916	733
	0.41	0.25	0.44	0.30	0.36	0.43

Nota: *** $p < 0.001$, ** $p < 0.01$, * $p < 0.05$. Regresie liniara (OLS), erori standard in paranteza. Variabile dependente pentru fiecare model: Evaluare gresita nr. saraci (RO vs. UE) - model 1; Evaluare gresita impact saracie (varsta, RO) - model 2; Evaluare gresita nr. saraci (femei vs. barbati, RO) - model 3; Evaluare gresita procent saraci (RO) - model 4; Evaluare gresita evolutie saracie (RO, ultimii 5 ani) - model 5; Evaluare gresita evolutie saracie (UE, ultimii 5 ani) - model 6. Categoriile de referinta pentru fiecare variabila independenta: Educatie - Educatie medie; Etnie - Alta; Activitate - Alta; Regiune - Bucuresti-Ilfov; Tip Localitate - Bucuresti; Autoevaluare saracie - persoana bogata.

În ceea ce privește *evaluarea greșită a impactului sărăciei în raport cu sexul* (modelul 3 în Tabelul 1), cei mai tineri sunt mai probabil să dea un răspuns greșit, la fel și femeile (-13%); comparativ cu cei cu altă ocupație, șomerii sunt 26% mai probabil să dea un răspuns greșit, iar o persoană casnică și studenții 21%, respectiv 29% mai puțin probabil să greșească; cei din regiunea Sud, comparativ cu cei din București-Ilfov, sunt cu 20% mai probabil să aibă o percepție eronată asupra faptului că femeile sunt cele mai afectate de sărăcie.

În ceea ce privește *evaluarea greșită a procentului de persoane sărace* (modelul 4 în Tabelul 1), cei mai tineri sunt mai probabil să dea un răspuns greșit. În rest, nu observăm diferențe statistice semnificative între diferitele categorii socio-profesionale.

În ceea ce privește *evaluarea greșită a evoluției sărăciei în România în ultimii cinci ani* (modelul 5 în Tabelul 1), rezultatele indică diferențe semnificative între regiunile de dezvoltare: comparativ cu cei din București-Ilfov, cei din restul regiunilor sunt mai probabil să furnizeze o evaluare greșită (între 17 și 36%). Cei din ruralul mediu (-24%), cei din urbanul foarte mare (-19%) și cei din urbanul mic și foarte mic (-24%) sunt mai puțin probabil să aibă o percepție greșită față de cei din București.

În ceea ce privește *evaluarea greșită a evoluției sărăciei în UE în ultimii cinci ani* (modelul 6 în Tabelul 1), cei în vârstă sunt mai probabil să aibă evaluări greșite; femeile sunt cu 11% mai probabil să dea un răspuns nesușținut de realitate; educația are și ea un impact semnificativ, cu efectele în direcțiile așteptate: 17% pentru cei cu educație primară, -23% față de cei cu studii superioare – comparativ cu cei cu studii medii; diferențele regionale și de mărime a localității se mențin și ele. Cei care se consideră săraci, comparativ cu cei auto-declarați bogați, sunt cu 24% mai probabil să dea un răspuns corect.

Puterea explicativă a acestor modele este redusă (ele explicând între 2% și 14% din variația variabilelor dependente), așa că este nevoie în viitor de analize mai aprofundate, care să includă și alți factori relevanți teoretic. Ceea ce iese în evidență este că atât educația, cât și situația financiară a persoanei/familiei au o putere explicativă redusă.

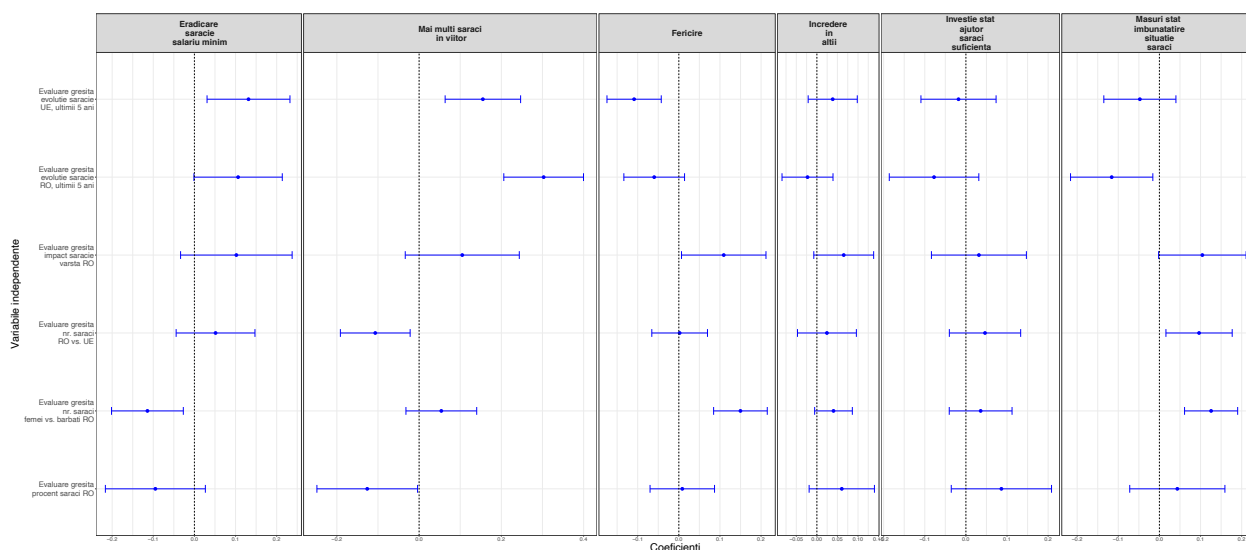
4. Cât de importante sunt aceste percepții greșite?

După ce am arătat lipsa de convergență între datele statistice și evaluările subiective ale românilor și am căutat să explic, cu date socio-demografice, ce este în spatele acestor percepții greșite, în final voi căuta să analizez dacă aceste percepții greșite au consecințe asupra unor evaluări de politici publice și a unor atitudini social dezirabile.

În cadrul unor analize statistice (regresii OLS), variabile dependente din Tabelul 1 – cele referitoare la existența unor percepții greșite despre sărăcia din România/UE - devin variabile explicative (independente). Ca variabile dependente, am în vedere următoarele (din nou, variabile binare): dacă o persoană crede sau nu că investiția statului în ajutorarea celor săraci este suficientă; dacă o persoană crede sau nu că măsurile luate de stat pentru cei săraci duc la îmbunătățirea situației acestora; dacă o persoană crede sau nu că vor fi mai mulți oameni săraci

în România în viitor; dacă o persoană crede sau nu că mărirea salariului minim este o soluție pentru eradicarea sărăciei (comparativ cu investiții în educație și sănătate și cu creșterea ajutoarelor pentru persoanele vulnerabile); dacă o persoană are sau nu încredere în alții; și dacă o persoană declară că este fericită sau nu. Ca variabile de control, utilizez variabile socio-demografice prezente în Tabelul 1.

Figura 15: Impactul percepțiilor greșite asupra unor atitudini (sondaj de opinie RD07)

Rezultatele estimărilor sunt vizualizate în Figura 15. Ceea ce observăm aici sunt următoarele:

- Cei care au o evaluare greșită a evoluției sărăciei în UE în ultimii cinci ani sunt 13% mai probabil să creadă în soluția creșterii salariului minim și 16% mai probabil să spună că în viitor vor fi mai mulți săraci în România.
- Cei care au o evaluare greșită a evoluției sărăciei în România în ultimii cinci ani sunt 30% mai probabil să spună că în viitor vor fi mai mulți săraci în România și 11% mai puțin probabil să afirme că măsurile statului îmbunătățesc situația celor săraci.
- Cei care au o evaluare greșită asupra impactului sărăciei asupra categoriilor de vârstă sunt 11% mai probabil să se declare fericiți.
- Cei care au o evaluare greșită asupra impactului sărăciei asupra bărbaților și femeilor sunt 12% mai puțin probabil să susțină ideea creșterii salariului minim

pentru eradicarea sărăciei, 30% mai probabil să se declare fericiți și 13% mai probabil să creadă că măsurile statului îmbunătățesc situația celor aflați în dificultate.

- În fine, cei care au o evaluare greșită despre procentul celor săraci din România sunt 12% mai puțin probabil să creadă că vor fi mai mulți săraci în viitor în țara noastră.

Așa cum se poate vedea din aceste analize, percepțiile greșite asupra fenomenului sărăciei au consecințe asupra evaluării unor politici publice și asupra unor atitudini importante în fundamentarea politicilor publice. Gândirea unor măsuri pentru a reduce decalajul dintre obiectiv și subiectiv în acest context este relevantă și din perspectiva orientării deciziilor publice.

5. Scurte concluzii

Această scurtă analiză a scos în evidență trei concluzii importante pentru decidenții publici și pentru politicile de dezvoltare și de reducere a sărăciei în România: 1) există diferențe majore între datele statistice și percepția românilor asupra sărăciei; 2) nu avem o înțelegere suficientă asupra factorilor care determină o persoană să aibă o evaluare greșită, iar factorii educaționali și de venit au o putere explicativă redusă; 3) aceste percepții greșite au un impact asupra evaluării unor politici publice și asupra unor atitudini importante în fundamentarea politicilor publice.

Întrebarea firească este ce se poate face pentru a corecta aceste percepții greșite. În primul rând, avem nevoie de mai multe analize care să determine ce factori sunt responsabili pentru evaluările greșite. În al doilea rând, avem nevoie de o mult mai bună comunicare în spațiul public asupra problematicii sărăciei, pentru a crește gradul de informare și înțelegere în rândul cetățenilor. Chiar dacă pot exista viziuni diferite asupra reducerii sărăciei, un acord la nivel de societate asupra faptelor este întotdeauna un punct esențial de plecare în combaterea sărăciei. În acest sens, campanii de comunicare și o mai mare sensibilitate a vectorilor publici față de tema sărăciei pot reprezenta un progres.

Flash-news - propunere

În ce măsură datele statistice privind sărăcia din România/Uniunea Europeană sunt convergente sau divergente cu opiniile românilor? Pentru a da un răspuns, am analizat datele Eurostat și INS și ale unui sondaj de opinie realizat în iunie-iulie în cadrul proiectului “România Durabilă”.

O percepție deformată există atunci când românii sunt întrebați dacă în România sunt mai mulți sau mai puțini săraci decât în majoritatea statelor din Uniunea Europeană: 71% spun că noi avem mai mulți săraci (ceea ce este susținut de datele Eurostat – în 2018, 32,5% dintre români erau în risc de sărăcie și excluziune socială, față de media UE27 de 21,8%; doar Bulgaria era într-o situație mai dificilă – 32,8%), în timp ce 16% spun că avem la fel de mulți săraci, iar 5% spun că sunt mai puțini săraci în România decât în majoritatea statelor din UE (vezi Figura 1 mai jos). Alte întrebări scot în evidență diferențe și mai consistente între realitate și percepție: 73% dintre români consideră că, în ultimii cinci ani, sărăcia a crescut foarte mult sau destul de mult în România (Figura 2 mai jos). În același timp, 42% dintre români sunt de părere că, în ultimii cinci ani, sărăcia a crescut foarte mult și destul de mult în Uniunea Europeană (Figura 3). Aceste opinii sunt însă contrazise de datele statistice. Așa cum se poate vedea în Figura 4, în România procentajul celor în risc de sărăcie și excluziune socială era de 47% în 2007, anul intrării în UE, și a coborât la 40,3% în 2014, pentru a ajunge la valorile de 32,5% în 2018 și 31,2% în 2019. În UE27, situația este similară: 24,5% în 2007, 24,4% în 2014 și 21,8% în 2018. Chiar dacă scăderea nu este la fel de semnificativă ca în România, numărul celor afectați de sărăcie s-a redus în Uniunea Europeană în ultimii cinci ani.

Politicile publice eficiente depind și de existența unei percepții corecte în rândul populației despre teme fundamentale cum este cea a sărăciei. Avem nevoie de o mult mai bună comunicare în spațiul public asupra problematicii sărăciei, pentru a crește gradul de informare și înțelegere în rândul cetățenilor.

Figura 1: Comparație cu majoritatea statelor UE – număr persoane sărace (sondaj de opinie

RD07)

Considerați că în România sunt mai mulți sau mai puțin săraci decât în majoritatea statelor din Uniunea Europeană?

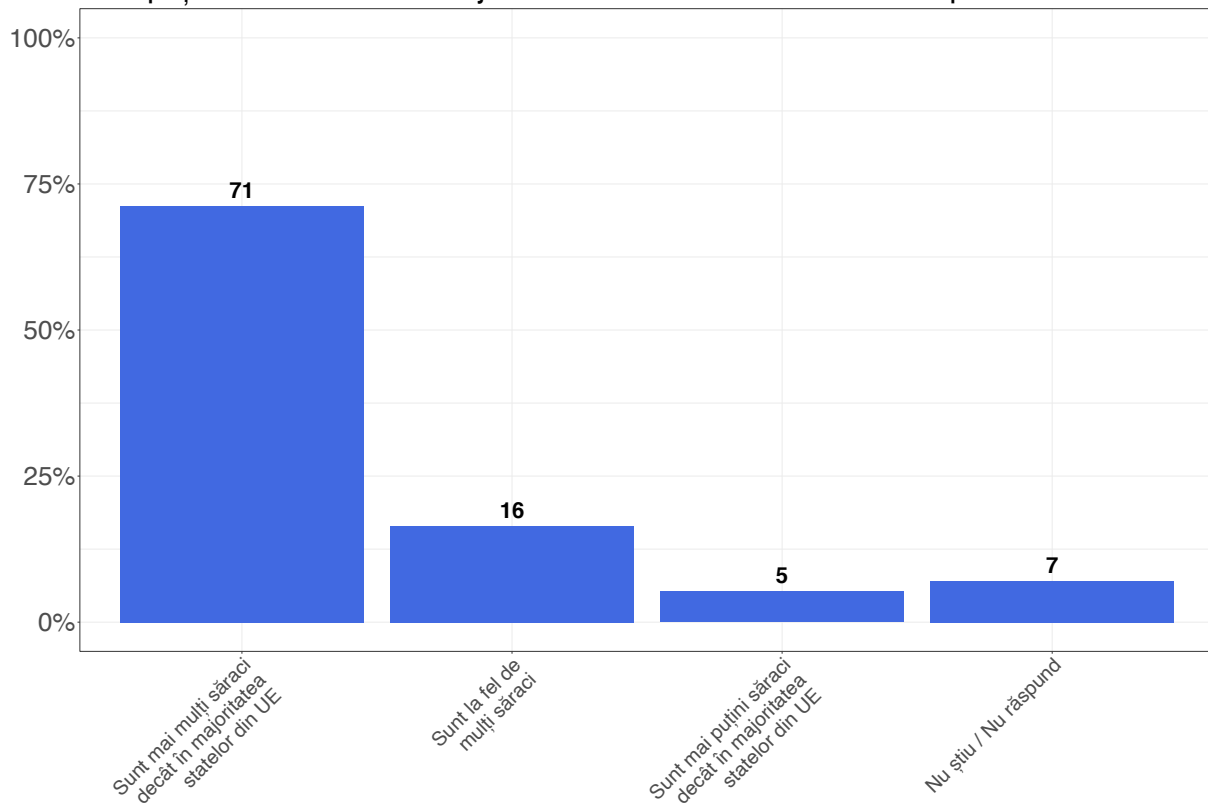

Figura 2: Evoluția sărăciei în România – ultimii cinci ani (sondaj de opinie RD07)

Considerați că, în ultimii 5 ani,
sărăcia a crescut sau a scăzut în România?

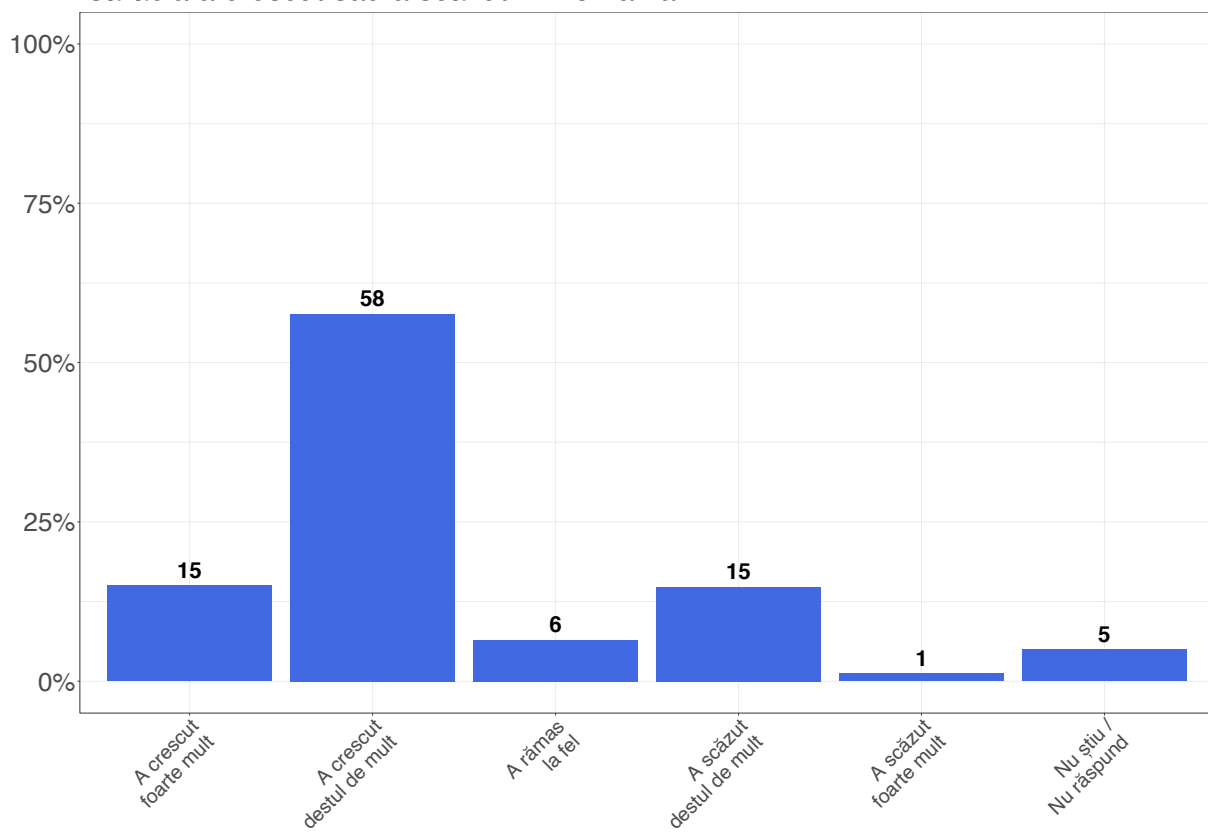

Figura 3: Evoluția sărăciei în UE – ultimii cinci ani (sondaj de opinie RD07)

Considerați că, în ultimii 5 ani,
sărăcia a crescut sau a scăzut în Uniunea Europeană?

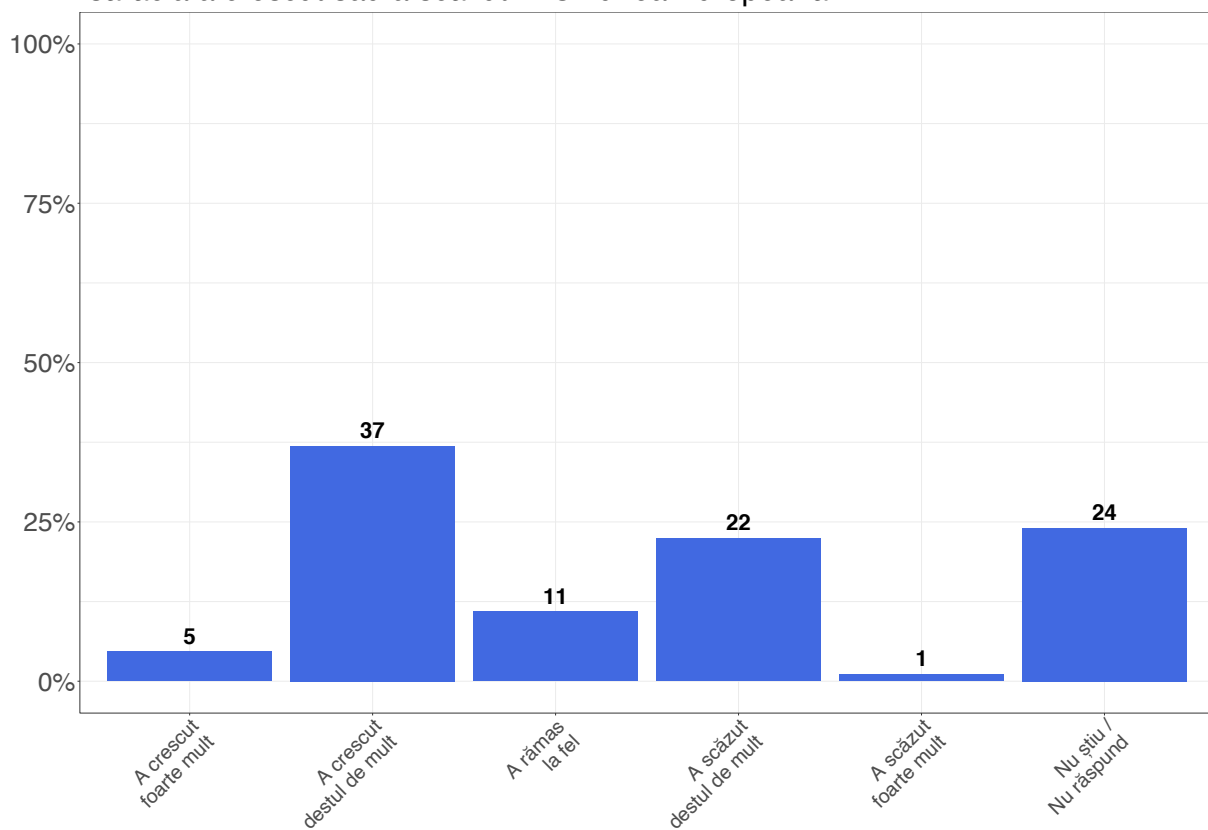

Figura 4: Evoluția persoanelor în risc de sărăcie sau excluziune socială (UE27, 2007-2019, Eurostat)

